

София, мартъ 1943 г.

117. Тукъ,
Бъл. Зем. и Кооп. Банка

ИЛЮСТРАЦИЯ И ПИИИДЕНЬ

ГР. ВЕЛЕСЪ

Година XV

БИБЛИОТЕКА НА Б. З. К. БАНКА

Книга 3 (143)

Съдържание:

1. Илинденъ — А. Лозанчевъ
2. Илинденъ и илинденци — проф. Вл. Миладиновъ — Алексиевъ
3. Жертвигъ въ Лъджакъой — Деде-Агачко — Ник. Константиновъ
4. Духътъ на свободата — Климентъ М. Скопакъовъ
5. Славка Евгимъ Джерова — Македонския женски съюзъ
6. Василь Яневъ Зимба — Т. Арсовъ
7. Конгресътъ на Битолския револ. окржгъ презъ м. юлий 1907 г. — Ев. Янкуловъ
8. Александъръ Стефановъ Милевъ
Ан. Сп. Разбойниковъ
9. Загребъ — София.
10. Ревизионната чета въ Битолския революционенъ окржгъ — Хр. Настевъ
11. Жертвигъ при потушаване на Илинденското възстание — Н. Темчевъ
12. Съобщение отъ Охридъ.

ОТНАГО НАТАЛІ ЛІСТЕКА
„СВ. СВ. КИРИЛІ М Т Д. Я“
СССІЯ

ПОПРАВКА

Въ статията „Моето участие въ революционното движение въ Македония“ отъ Лазаръ Димитровъ, кн. 9. (139) на илюстр. „Илинденъ“, стр. 3, колона I, редове 7, 8 отъ горе вмѣсто — „въ бакалницата на Димитъръ Поройлията въ центъра на града“ да се чете: „въ бакалницата на Андонъ И. Ортаджиевъ Поройлията въ центъра на града“.

II поправка

Въ кн. 2 (142) на стр. 9 подъ клишетото да се впише: храбритѣ борци за свободата на Македония: поручици — Начевъ, Мутафовъ, Луковъ, Гаруфаловъ, — подпоручици — Венедиковъ и Сарафовъ.

III поправка

Въ сжщата стр. 12 заглавието на статията да се чете „Края на ренегата Кома отъ с. Руля“, а не „Края на регента“ и т. н. Сжщата поправка да се нанесе и на стр. 2 на корицата въ т. 9 на съдържанието, а именно — Края на ренегата Кома отъ с. Руля — отъ Ив. Битраковъ и В. Трифоновъ.

Вл. Миладиновъ—Алексиевъ
[проф. Соф. университетъ]

Илинденъ и илинденци

Презъ миналото лѣто и на мене се падна голѣмата радостъ да видя илинденскитѣ тържества въ съкровения български градъ Битоля и да почувствувамъ отблизо възторжитѣ и трепетитѣ на българската душа въ Македония, следъ освобождението на голѣма частъ отъ нея.

Видѣхъ отъ единия до другия край на нашата освободена Родина — душевенъ подемъ, възвисени български чувства, пристегнатата воля за общобългарски напредѣкъ, безкраенъ низъ отъ благодарностъ къмъ освободители и къмъ родната наша българска войска.

Видѣхъ ветеранитѣ на славния Илинденъ на македонскитѣ българитѣ да маршируватъ като млади левенти по площадитѣ и по улицитѣ на западнобългарския градъ, който бѣ вложилъ всичко, за да изтрѣгне победата за единъ достоенъ за свободата си народъ, за една върховна национална честъ — честъта на толкова български поколѣния отъ вѣкове насамъ.

Чухъ словата на първитѣ хора на Илинденъ. Слова огнени и правдиви. Съзрѣхъ пламъка въ очитѣ имъ. Научихъ нѣща, които ме издигнаха надъ всѣкидневния ни животъ. Разбрахъ — чрезъ илинденци разбрахъ — че българскиятъ народъ, и по особено българскиятъ народъ отъ македонската земя, има несъкрушими сили да преодолѣе всички затруднения на момента и да посрещне утрешния по-щастливъ день: съ трудъ, съ постоянство, съ вѣра въ собствения си човѣкъ и въ собственото си отечество, съ замаха на който е способенъ само македонскиятъ българинъ.

Посетихъ веички гнѣзда на възторга и на биткитѣ отъ 1903 година. Ободрихъ духа си отъ кристалнитѣ извори на българската вѣра на моята татковина. Утолихъ жаждата си да почувствувамъ и азъ най сетне сладоститѣ и безкраинитѣ хубости на домашния кжтъ, на споменитѣ отъ детинство, на милитѣ и сърдечни обноски на нашия братъ-мжченикъ, останалъ толкова години подъ чуждо робство — отъ Куманово, отъ Скопие, отъ Велесъ, отъ този боговдѣхновенъ крлимарковски Прилепъ, въ който моята добра майка нѣкога преди толкова дълго време е учителствувала и уреждала девическото образование, отъ тази мощна българска сила на Битоля, отъ дивния свети Климентовски Охридъ, града на нашитѣ дѣди и на нашитѣ прадѣди. Бихъ изброилъ и всички други градове на отечеството ни, които видѣхъ отново — сега на мжжки години — които предизвикаха въ мене толкова много вълнения, толкова много умиление!

И ето ме отново изправенъ [сега съ мисълъта предъ града на моето детство — предъ града отъ политѣ на дивния Пелистеръ.

— „Кай бѣше, ти голѣмо дете, до сега?“ —
— „Кай бѣфъ?“ Бѣхъ въ *центъра* на родната ни държава. Бѣхъ тамъ дето презъ новото българско време се събра *духовната сила* на нашия народъ. Бѣхъ тамъ, но и моятъ животъ, и животътъ на стотици и на хиляди като мене, не бѣ цѣлъ жи-

вотъ. Постоянно мислѣхъ и мислѣхме за васъ, мои свидни хора — отъ крайбрѣжията на Солунъ, отъ безкрайната Пелагонийска равнина, отъ Прѣспа, отъ Самуиловитѣ кули, отъ Вардаръ бързотечни, отъ Охридъ и отъ Дрима кристаленъ.

* * *

Поиска г. редакторътъ на това наше ценно и скъпо българско списание „Илинденъ“ и отъ менъ да напиша две думи за многобройнитѣ му четци отъ всички български покрайнини, най-вече за македонския илинденецъ. И ето, изпълнявамъ желанието му: когато пиша за Македония, за македонския българинъ, чувствувамъ, мисля и пиша — както всѣки единъ отъ насъ би направилъ това — пламналъ отъ една и сжща идея, идеята за доброто на българското отечество, за доброто на българската държава, за великия илинденски споменъ отъ миналото, за великото дѣло на македонския българинъ отъ преди близо четиридесетъ години, и отъ всѣгда

Ние македонскитѣ българи много обичаме миналото време, много ценимъ юнашкитѣ подвизи на нашитѣ братя, нашитѣ бащи и дѣди. Това е върхузенъ дългъ. Достоенъ е човѣкъ, който цени дѣлото на предхождащитѣ го поколѣния. Дважъ подостоенъ е народъ, който цени дѣлото си — отъ вчера и отъ онзи день. Но народитѣ живѣятъ не само съ миналото. Здравитѣ народи, достойнитѣ за напредѣкъ народи живѣятъ и денонощно работятъ за утрешния си день, за бжщето си

Това ни най-вече завеща Илинденъ!

Илинденци ни завещаха да напрегнемъ сили, за да стигнемъ напълно идеалитѣ, за които се тѣ бориха. Да стигнемъ границитѣ на българската снага. Да възвисимъ отношенията си къмъ общобългарското отечество, къмъ обединената българска държава. Да дадемъ всичко каквото се иска отъ насъ за благополучието на единъ достоенъ народъ като нашия български народъ.

Македонскитѣ български земи отъ хилядо години насамъ, отъ времето на Солунскитѣ братя и на св. Климентъ Охридски, издигатъ на преденъ планъ ржководни хора на българската църква, ржководни хора на българското училище, ржководни хора на борбата за свобода. Македония даде най-свидни жертви за общобългарското възрождение. За освобождението на държавата ни. За обединението на народа ни.

Ще останемъ ли ние, чедата на едно ново бурно време като сегашното, по-назадъ отъ бащитѣ ни и отъ дѣдитѣ ни? Нѣма ли да се покажемъ достойни синове и внуци на тѣзи, които сложиха всичко на везнитѣ на живота и неговитѣ мжки, за да стигнатъ до спасителния брѣгъ?

А спасителниятъ брѣгъ е единъ. Той е здравата, силната, материално и духовно богатата наша българска държава. Безъ нея сме слаби. Немощни сме. Вѣтроветѣ лесно ще ни люшкатъ по всички посоки. Съ нея сме горди и силни, независими и свободни. На нея дължимъ цѣлата ни любовъ, цѣлата ни преданостъ — каквато бѣ любовъта и преданостъта на Илинденъ и на илинденци.